

Hvordan kan kunnskapen fra tilsynet brukes i det videre arbeidet?

Seniorrådgiver Kjersti Engeseth

Hva jeg skal si noe om

- Hva sier det nasjonale tilsynet oss?
- Pågående prosesser som kan bidra inn i kommuners systematiske folkehelsearbeid
- Oppklaring rundt hva evaluering er i et systematiske folkehelsearbeid

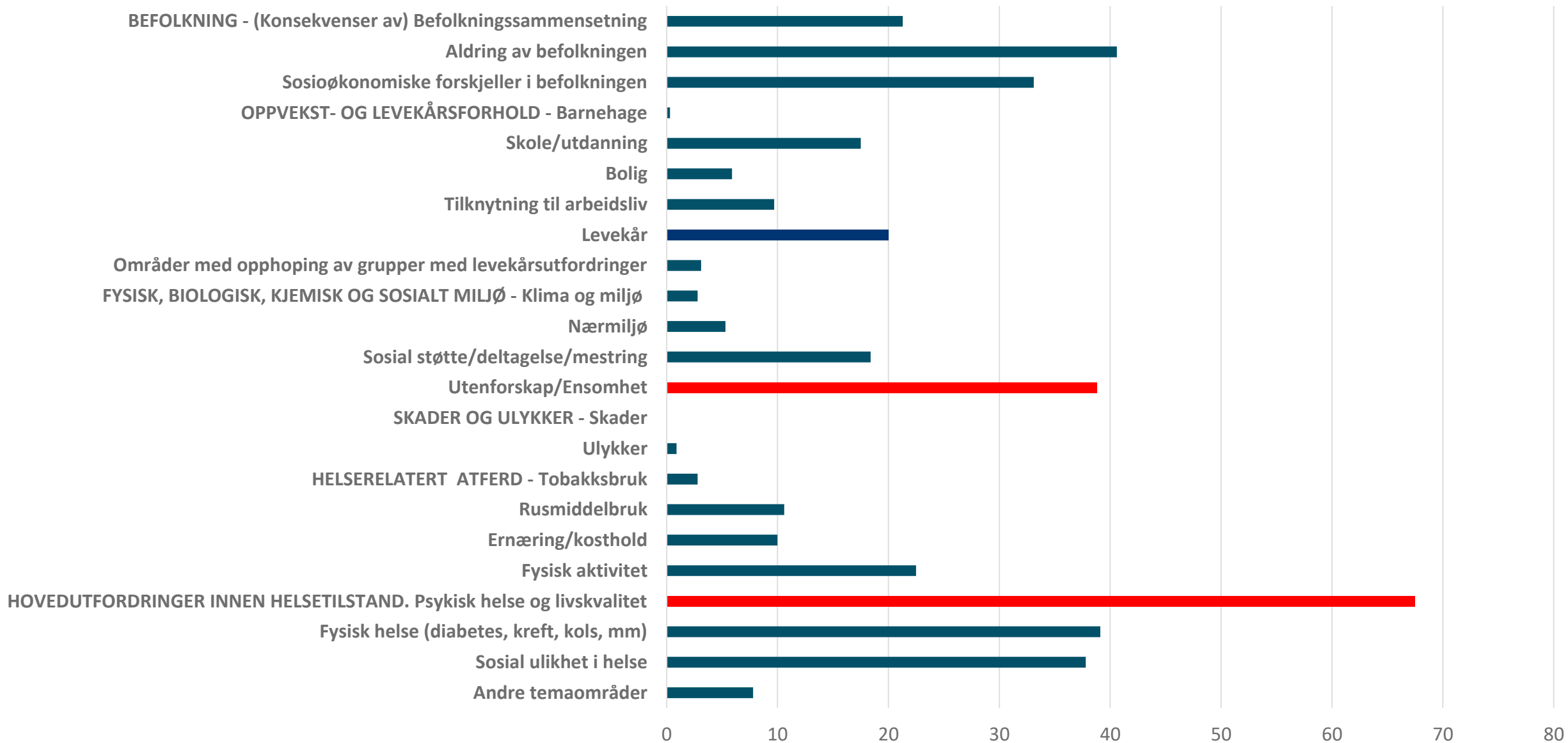

Er resultatene overraskende?

-Hva sier tilsynet oss?

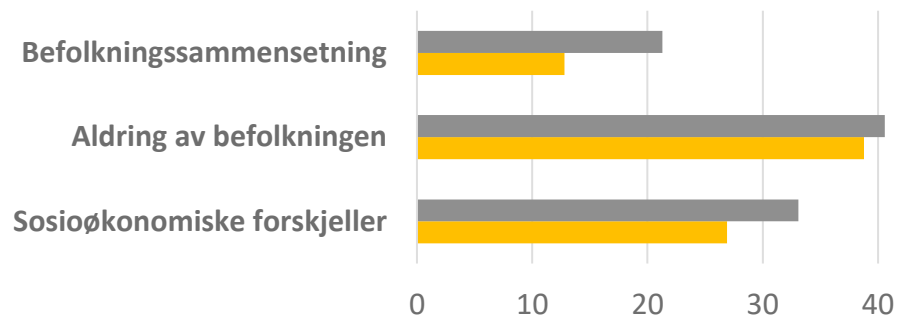

Fra kartlegging 2023: På hvilke områder har kommunen identifisert sine største folkehelseutfordringer? (%)

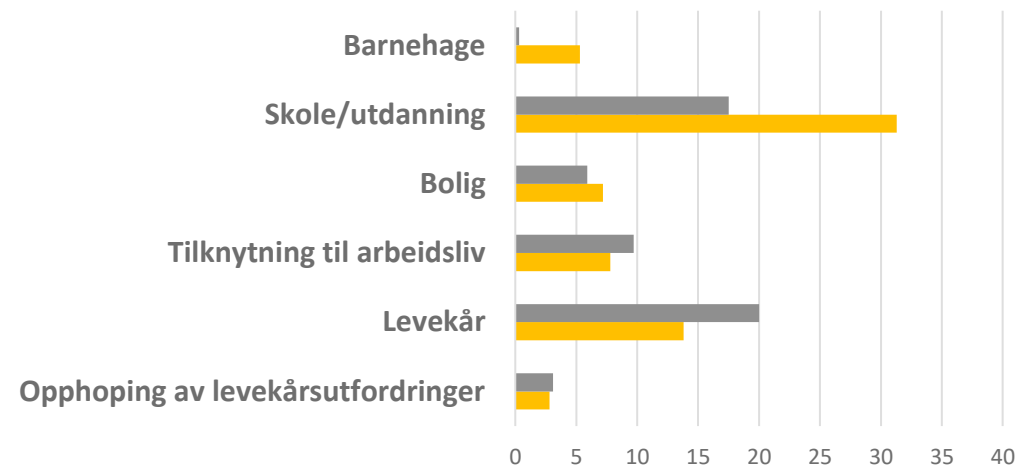

Fra kartlegging 2023: Samsvaret mellom identifiserte utfordringer (grått) og iverksatte tiltak (oransje): befolkning, levekår & miljø

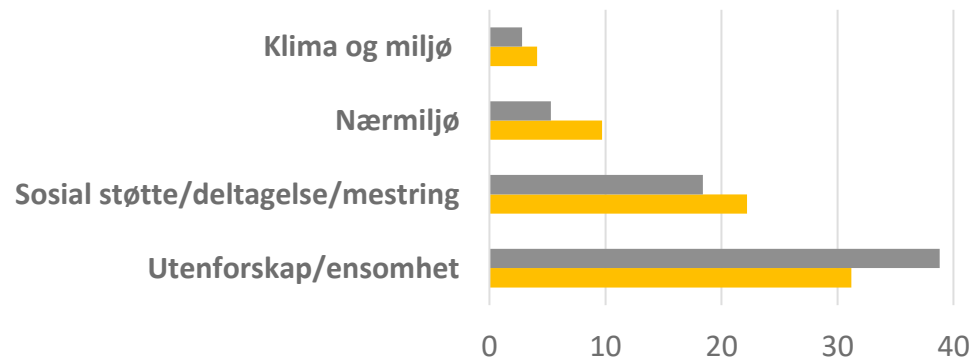
Befolkning

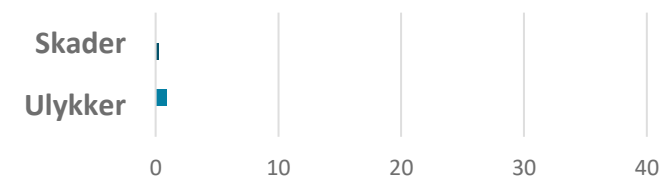
Oppvekst og levekårsforhold

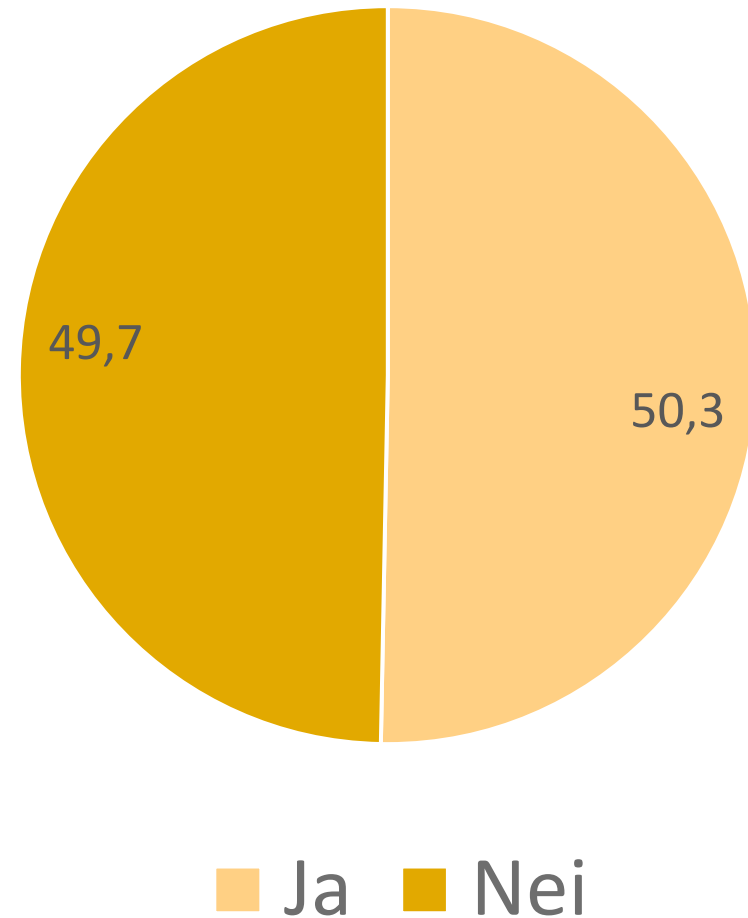
Miljø (fysisk og sosialt)

Skader og ulykker

**Fra kartlegging
2023: Evaluering:
Har kommunen
gjennomgått og
vurdert sitt arbeid
med folkehelse i
4-årsperioden?**

Hva sier tilsynet oss?

- God prosess
- Tilsvarende resultater for det tidligere kartlegginger av kommuners systematiske folkehelsearbeid
- Bra med kvalitetssikring gjennom dybdeintervju

- Hvordan kan vi bruke resultatene videre?

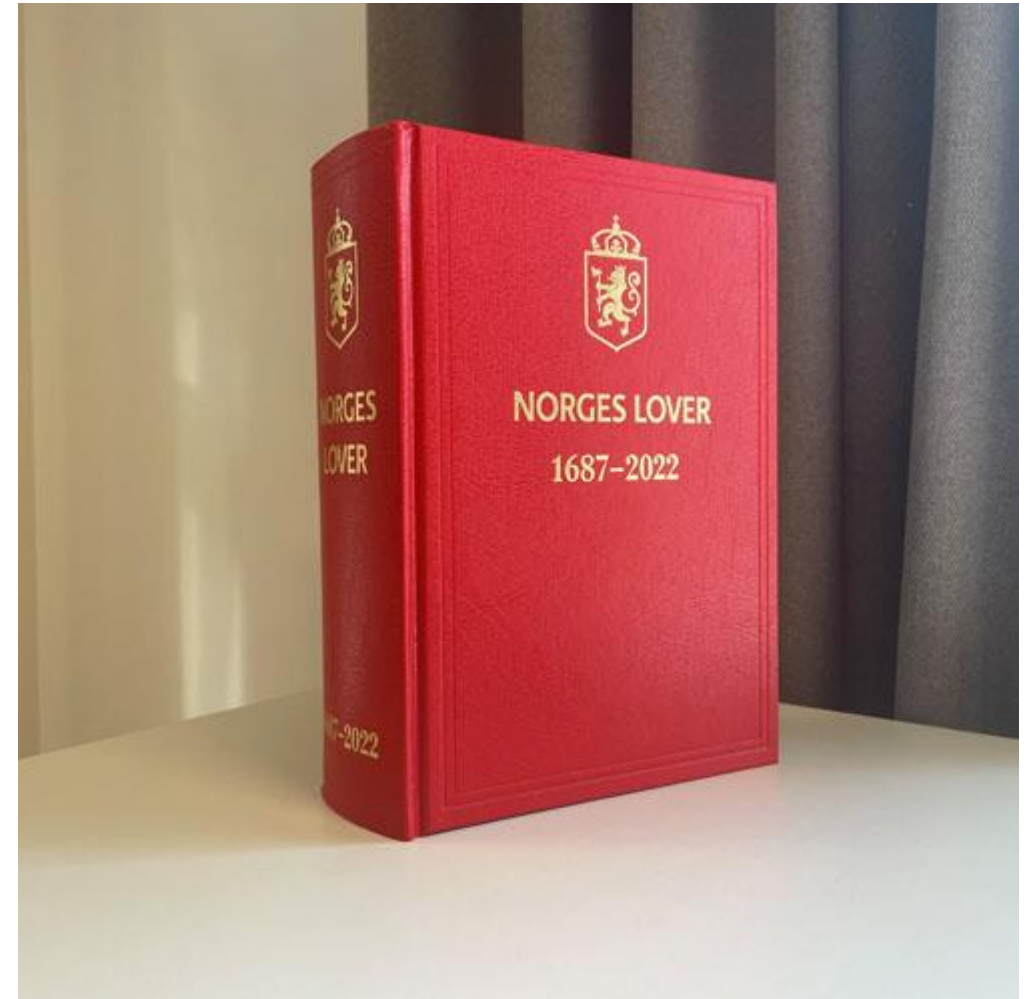
Pågående prosesser som kan bidra inn i kommuners systematiske folkehelse arbeid

Forslag til endringer i lov om folkehelsearbeid er sendt ut på høring

- Mye erfaringer nå i kommuner og fylkeskommuner med styrker og svakheter med loven
- Har vært gjenstand for evalueringer og tilsyn
- Erfaringer fra pandemien
- Nye utfordringer - verden endrer seg
- Viktig rammeverk for folkehelsearbeidet i Norge

Hovedgrep i det systematiske folkehelsearbeidet på lokalt nivå

- spissing av oversiktsbestemmelsen mot det man kan gjøre noe med
- forslag til tiltak inngår i kommunale og fylkeskommunale beslutningsgrunnlaget.
- kravet om evaluering av folkehelsearbeidet tydeliggjøres.

Omhandler bestemmelsene: § 5 oversikt, § 6 plan og mål, § 7 Tiltak

§ 5 oversikt

- Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold **som grunnlag til å vurdere planbehov og tiltak**. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

§ 6 plan og tiltak.

- Oversikten etter § 5 annet ledd skal, **sammen med avklaring av planbehov og tiltak**, inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer **og aktuelle tiltak** bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.
- Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål, strategier **og tiltak** for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5.

§ 7 tiltak

- Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til:
  - a) bakenforliggende påvirkningsfaktorer som oppvekst- og levekårsforhold, som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, samt fysiske og sosiale miljøer,
  - b) livsstilsfaktorer som fysisk aktivitet, kostholdernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.
  - c) fremming av psykisk helse og forebygging av psykiske plager og lidelser, ensomhet, vold og overgrep,
  - d) andre helsetrusler som skader og ulykker, og smittsomme sykdommer.

Erfaringer fra Program for folkehelsearbeid i kommunene

Erfaringer fra program for folkehelsearbeid i kommunene

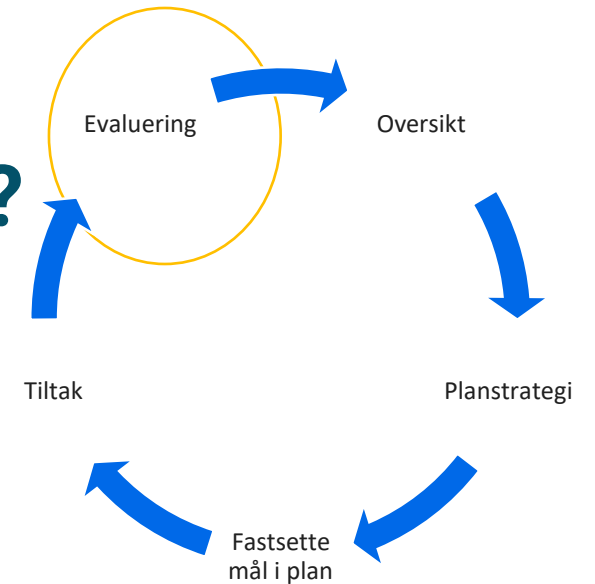
- Program for folkehelsearbeid i kommunene har hatt som formål å styrke kommunenes systematiske folkehelsearbeid samt tilrettelegge for utvikling av tiltak som imøtekommer befolkningens behov
- Suksessfaktorer for å få tiltak inn i drift etter endte prosjektmidler:
  - Forankring av tiltakene i kommunens planarbeid
  - Utvikle et system for evaluering av arbeidet med tiltakene- ikke bare vise til resultater men også måten man har jobbet på
  - Tverrfaglig samarbeid på tvers av sektorer i kommunen gjør at tiltakene er forankret flere steder
  - Godt samarbeid med fylkeskommunen og eventuelle relevante FoU/kompetansemiljø

Oppklaring rundt hva evaluering er i et systematiske folkehelsearbeid

Hva inngår i evaluering av folkehelsearbeidet?

- 1) Vurdere om kommunens folkehelsearbeid utvikles i riktig retning
- 2) Vurdere hvilke forbedringsområder kommunen har i sitt systematiske folkehelsearbeid

Utdrag høringsnotat – forsøk på tydeliggjøring

«Evaluering er en del av kunnskapsutviklingen. Dette gjelder også erfaringsbasert kunnskap som er satt i system. Kommunens systematiske folkehelsearbeid etter folkehelseloven er visualisert gjennom en sirkel som består av fem bestanddeler: oversikt, planstrategi, fastsette mål i plan, tiltak og evaluering. De fire første er alle knyttet til bestemte paragrafer i loven; henholdsvis §§5, 6 og 7. Evaluering er ikke direkte knyttet til en bestemmelse. Hensikten med evaluering av kommuners systematiske folkehelsearbeid er for kommuner å vurdere om arbeidet for bedre folkehelse utvikles i riktig retning, gjennom å sikre at de konkrete kravene i lov og forskrift og lovens formål om systematisk og langsiktig folkehelsearbeid, jf. § 1, er oppfylt.»

Kravet til internkontroll

- Etter folkehelseloven § 30 skal kommunen ha internkontroll med folkehelsearbeidet, etter reglene i kommuneloven § 25-1.
- Kommuneloven § 25-1:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren:

- utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering*
- ha nødvendige rutiner og prosedyrer*
- avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik*
- dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig*
- evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll*

Videre arbeid

- Regelverksutvikling
- Videreutvikling av veiledning i samarbeid med embeter, fylker og kommuner
- Ønsker å komme i dialog med dere for hva dere trenger fra oss.
- KS/Hdirprosjekt om normerende produkter

HelseDirektoratet